

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Rønne
kommunale Skolevæsen

Skoleåret 1957-58

Beretning

om

Rønne kommunale skolevæsen

for skoleåret

1. august 1957 til 31. juli 1958

ved

stadsskoleinspektør H. Benthin.

Skolevæsenets tilsyn og ledelse pr. 1. august 1958

Skolekommisionen

Inden for byrådet:

Tømrer *Carl B. Pedersen*, formand,
Sømand *Aa. Kjøller*.
Bogholder frk. *E. Hansen*.

Uden for byrådet, som repræsentanter for forældrene:

Fru *H. Funch* (Østre Skole).
Fru *A. Bach Holm* (Aavangsskolen).

Skoleudvalget

Tømrer *Carl B. Pedersen*, formand.
Sømand *Aa. Kjøller*.
Bogholder frk. *E. Hansen*.
Sparekassedirektør *S. A. Munck*.
Bogholder *Kai Larsen*.

Ungdomsnævnet

For byrådet:	Sømand <i>Aa. Kjøller</i> , formand. Bogholder fru <i>J. Weybe</i> .
For lærerrådet:	Overlærer <i>V. Klyver-Poulsen</i> .
For Dansk Arbejdsgiverforening:	Distriktschef <i>F. Gelardi</i> .
For Dansk Arbejdsmands Forbund:	Arbm. <i>H. O. Jensen</i> .
For Arb. Oplysnings Forbund:	Renovatør <i>Sv. Svendsen</i> . Murer <i>R. Wilhelmsen</i> .
For D.s.U.:	Arbm. <i>Aage Henriksen</i> .
For K. F. U. M.:	Arkitekt <i>H. Ploug</i> .
For K. F. U. K.:	Bogholder frk. <i>E. Hansen</i> .
For Dansk Kvindesamfund:	Fru <i>K. Kallmoes</i> .

Lærerrådenes formænd:

Østre Skole: Overlærer *N. H. Ilsøe*.
Aavangsskolen: Overlærer frk. *K. M. Knudsen*.
Fælleslærerrådet: Viceskoleinspektør *Hakon Christensen*.

Skoleledere:

Østre Skole: Stadsskoleinspektør *H. Bentzin*. Træffes kl. 11—12.
Telf. 344, privat 388.
Aavangsskolen: Skoleinspektør *N. M. Petersen*. Træffes kl. 11—12.
Telf. 1961, privat 485.

Skolelæge:

Fru *Grethe Neerborg Kjøller*. Træffes normalt på Østre Skole: Fredag kl. 8—9,
Aavangsskolen: 4, torsdag i måneden kl. 8—9.

A. Oversigt.

De undervisningspligtige og skolesøgende børns fordeling
den 31. december 1957.

	Fra Rønne kommune								Fra andre kommuner	I alt
	Under u-pligtig alder		I u-pligtig alder		Over u-pligtig alder		I alt			
	Dr.	Pg.	Dr.	Pg.	Dr.	Pg.	Dr.	Pg.		
Kommuneskolen . . .	18	25	807	748	58	99	883	872	54	1809
Statsskolen	0	0	33	38	39	48	72	86	225	383
Rønne Privatskole .	3	0	47	46	0	2	50	48	64	162
I alt i byens skoler	21	25	887	832	97	149	1005	1006	343	2354

Af børn fra Rønne kommune i den undervisningspligtige alder var desuden:

På optagelseshjem, børnehjem o. l. uden for kommunen . .	11	dr.	1	pg.
Åndssvage (på åndssvageanstalt eller i hjemmet)	3	»	0	»
På skole for tunghøre	3	»	0	»
På skole for blinde	1	»	0	»
Ikke undervist på grund af sygdom	3	»	0	»

I alt 21 dr. 1 pg.

Antallet af skolesøgende børn i byens skoler er fra 31/12 1956 til 31/12 1957 steget med 66, fra 2288 til 2354. — I antallet af skolesøgende børn fra kommunen er der en stigning på 44, fra 1967 til 2011. — Af undervisningspligtige børn fra kommunen var der på de tre skoler i alt 1719 mod 1694, en stigning på 25. Heraf undervistes på Kommuneskolen 1555 (90,46 %), på Statsskolen 71 (4,13 %) og på Rønne Privatskole 93 (5,41 %).

B. Det kommunale skolevæsen.

I Almindelig oversigt.

Efter at gymnastikbygningen til Aavangsskolen i sommeren 1957 var fuldført, toges denne skole i brug i fuldt omfang fra begyndelsen af skoleåret 1957/58. — Den egentlige indvielseshøjtidelighed fandt dog på grund af forskellige omstændigheder først sted den 12. oktober 1957. I dagens anledning ophørte undervisningen på de kommunale skoler efter 3. time, og til eleverne på den nye skole vandede der wienerbrød og sodavand. Kl. 11 samledes i skolegården en indbudt kreds, bestående af skolekommissionen, repræsentanter for byråd, kommunens administration og håndværksmestrene samt arkitekten, amtslægen, skolelægen, lederne af de øvrige skoler i byen og lærerpersonalet ved de kommunale skoler. Da eleverne

havde taget opstilling i skolegården, hejstes flaget, idet man sang »Der er ingen-ting, der maner«, hvorpå skolens leder, skoleinspektør N. M. Petersen, bød velkommen og gav ordet til skolekommissionens formand, borgmester N. C. Nielsen. Borgmesteren indledte med at udtale sin glæde over, at 1. etape af det projekterede skolebyggeri i Aavangen nu var tilendebragt. De samlede udgifter beløb sig til godt 2½ million kroner, men herfor havde man fået en både smuk og velindrettet skole, der ville blive en god ramme om det arbejde, der her skulle udføres til gavn for den opvoksende slægt. Borgmesteren udtalte håb om, at de, der kom til at færdes i denne skole, ville værdsætte den bygning, som kommunen stillede til rådighed. Herunder henvendte borgmesteren sig særlig til de tilstedeværende elever, idet han udtrykte forventning om, at de ville sætte en ære i at værne om deres skole. Efter at »Jeg elsker de grønne lunde« var sunget, trådte en pige fra 1. mell. frem og overrakte borgmesteren en buket røde roser med en tak for skolen.

Den indbudte kreds havde derefter lejlighed til at bese bygningerne, hvorpå byrådet og skolekommissionen var vært ved en spisning på hotel »Borgen«. Herunder gav borgmesteren en oversigt over skolens tilblivelse og sluttede med at overdrage den til skolevæsenet. Stadsskoleinspektør Benthin takkede for en tiltrængt udvidelse af skolebygningerne, der ikke var sket i iltempo, og udtalte håb om, at man snart ville tage fat på opførelse af resten af projektet. Den nye skoles leder, skoleinspektør Petersen, takkede ligeledes og lovede, at man på bedste måde ville søge at udnytte den smukke ramme, skolen havde fået til sit arbejde. Endvidere blev der bragt lykønskning af skolens arkitekt, hr. Groth-Hansen, København, direktør Carl Bidstrup, Nordre Jernstøberi (for håndværkerne), amtslæge Koføed, rektor Bruun, Statskolen, skolebestyrer Koføed-Hansen, Rønne Privatskole, og viceskoleinspektør Hakon Christensen (fælleslærerrådet). — Hermed sluttede indvielsen af Aavangsskolen, der ifølge endelig opgørelse kostede kr. 2.519.604,46, incl. grund og inventar.

Ud over den almindelige vedligeholdelse af Østre og Vestre Skole er der på Østre Skole opført et længe savnet læskur ved sydsiden af drengenes gymnastiksal. Ved samme skole er forarbejderne til opførelse af nye toiletbygninger påbegyndt i foråret 1958. I hovedbygningen er man begyndt at give klasselokalerne en »make up«: vinylbelægning af gulve og opsætning af nye tavler, samtidig med en almindelig istandsættelse af klasserne. Foreløbig har man taget 3.

Lærermangelen har været mere generende for undervisningen end nogen sinde. 12 embeder med faste timer samt 2 embeder som faste vikarer har måttet besørge ved vikarer eller som overtimer af det faste personale. Det sidste bevirker udskydelse af undervisningen til sene eftermiddagstimer. Med undervisningsministeriets tilladelse er der også i dette skoleår arbejdet efter en plan med reduceret timetal for eleverne. I modsat fald ville der være yderligere 4 á 5 ledige embeder.

II Eleverne.

1. Elevernes fordeling i klasserne d. 31/12 1957.

	Østre + Vestre Sk.		Aavangsskolen		I alt		
	Klassetal	Elevtal	Klassetal	Elevtal	Klassetal	Elevtal	Elev. pr. klasse
1. kl.	5	154	3	93	8	247	30,88
2. —	5	141	3	84	8	225	28,13
3. —	5	145	3	85	8	230	28,75
4. —	5	148	3	87	8	235	29,38
5. —	4	124	3	92	7	216	30,86
1. fm.	4	108	1	30	5	138	27,60
2. —	2	58	2	51	4	109	27,25
3. —	2	46			2	46	23,00
1. H (2.+3. trin)	1	16			1	12	12,00
2. H (4.+5. trin)	1	16			1	16	16,00
3. H (6.+7. trin)	1	12			1	16	16,00
1. em.	2	60	1	32	3	92	30,67
2. —	2	60	1	30	3	90	30,00
3. —	2	55			2	55	27,50
4. —	2	56			2	56	28,00
Realklassen	1	26			1	26	26,00
I alt	44	1225	20	518	64	1809	

2. Afgang og tilgang i skoleåret.

Elevtal 1/8 1957	918 dr.	897 pg.
Afgang i skoleåret	29 »	34 »
Tilgang i skoleåret	20 »	22 »

Elevtal 31/7 1958 909 dr. 885 pg.

Afgang 31/7 1958:

Med ophør af skolegang	77 dr.	77 pg.	
Til Statsskolens 1. g.	4 »	2 »	
» » 1. mell.	3 »	2 »	
» Privatskolen	2 »	1 »	
» udenbys skoler	0 »	6 »	86 dr. 88 pg.

Tilgang 1/8 1958:

Nyindskrevet i 1 kl.	103 dr.	90 pg.	
Fra Privatskolen	3 »	5 »	
» udenbys skoler	12 »	8 »	118 dr. 103 pg.

Elevtal 1/8 1958 941 dr. 900 pg.,

fordelt således: Østre (+ Vestre Skole): 655 dr. 610 pg. = 1265
 Aavangsskolen: 286 » 290 » = 576

i alt 1841

3. Elevernes forsømmelser i 1957.

	Østre + Vestre Skole		Aavangsskolen	
	Antal elev- dage i alt	I gennem- snit pr. elev	Antal elev- dage i alt	I gennem- snit pr. elev
På grund af sygdom	15.806	12,90 dage	7.339	12,56 dage
Af anden lovlig grund	912	0,74 »	251	0,43 »
Uden lovlig grund	101	0,08 »	23	0,04 »
I alt	16.819	13,72 dage	7.613	13,03 dage

III Lærerpersonalet.

1. Forandringer i årets løb.

Ansættelse:

- 1/10 57: Timelærerinde fru Nora Larsen, fast ansættelse.
 1/2 58: Lærerinde fru Inge Eriksen, København, fast ansættelse.
 1/3 58: Aspirant Kurt Guldbæk Hansen, fast ansættelse.
 1/7 58: Lærerinde fru Clara Hansen, ansættelse som overlærer.
 Lærer Johs. Therkelsen, ansættelse som overlærer.
 1/8 58: Aspirant frk. E. Birkebæk, fast ansættelse.
 Lærer K. Vincents Jensen, København, timelærer.
 Lærerinde frk. Clara Knudsen, Nexø, ansættelse som overlærer.

Forflyttelse og afsked:

- 30/9 57: Lærerinde fru R. Østergaard til Nyborg komm. skolevæsen.
 30/6 58: Lærerinde fru K. M. Kofod, afsked efter ansøgning.
 31/7 58: Lærer Torben Bjørn til Lyngby-Tårnbæk komm. skolevæsen.
 Lærer Kurt Guldbæk Hansen til Olsker Centralskole.
 Timelærer E. Juul Nielsen til Østermarie Centralskole.

25 års jubilæum.

Den 1. april 1958 fejrede viceskoleinspektør Hakon Christensen 25 års jubilæum for sin ansættelse ved skolevæsenet.

2. Fortegnelse over lærerpersonalet 1. august 1958.

	Født	Dim.	Undervist ved Kønnen skole- væsen fra		Ansæt i nuværende embede		Tjenestetider		Skole
Stadsskoleinspektør:									
H. Benthin	1903	1925	1/1	47	1/10	51	1/4	49	Ø.
Skoleinspektør:									
N. M. Petersen	1899	1920	1/10	21	1/1	56	1/1	56	Aa.
Viceskoleinspektører:									
P. Jensen	1904	1925	1/7	29	1/2	47	1/4	55	Ø.
Hakon Christensen	1909	1930	1/4	33	1/8	53	1/4	55	Ø.
E. Svenningsen	1915	1941	1/5	42	1/8	56	1/8	56	Aa.
Overlærere:									
H. Madsen	1896	1927	1/6	29	1/4	46	1/4	55	Aa.
N. H. Ilsøe	1905	1926	1/10	49	1/11	52	1/4	55	Ø.
A. Juul	1911	1932	1/8	49	1/8	55	1/8	55	Ø.
J. Ulnits	1908	1933	1/8	51	1/1	56	1/1	56	Ø.
V. Klyver-Poulsen	1921	1942	1/11	42	1/8	56	1/8	56	Ø.
Johs. Therkelsen	1903	1931	1/12	52	1/12	52	1/7	58	Aa.
Frk. K. M. Knudsen	1900	1922	1/9	24	1/8	51	1/4	55	Aa.
Fru H. Holm	1898	1926	1/10	30	1/2	53	1/4	55	Ø.
Frk. M. Pihl	1896	1927	1/8	31	1/2	53	1/4	55	Ø.
Frk. A. Jensen	1907	1935	1/4	37	1/8	53	1/4	55	Ø.
Frk. H. Pihl	1914	1938	1/1	42	1/1	56	1/1	56	Ø.
Fru I. Mikkelsen	1911	1936	1/4	52	1/8	56	1/8	56	Ø.
Fru C. Hansen	1903	1932	1/1	54	1/1	54	1/7	58	Ø.
Frk. C. Knudsen	1898	1929	1/8	58	1/8	58	1/8	58	Ø.
Lærere:									
K. Kristensen	1914	1946	1/6	46	1/6	48	1/6	46	Ø.
A. Skovrind	1921	1948	1/8	53	1/8	53	1/8	47	Ø.
J. Østergaard Olesen	1927	1951	1/8	51	1/8	52	1/8	50	Ø.
T. Vesløv	1928	1951	1/4	55	1/4	55	1/9	50	Ø.
G. Christensen	1917	1952	1/6	52	1/6	54	1/6	51	Aa.
D. Sloth-Nielsen	1922	1952	1/10	54	1/10	54	1/7	51	Aa.
A. Skovrind Nielsen	1923	1952	1/8	57	1/8	57	1/6	51	Aa.
P. Hansen (asp.)	1932	1956	1/8	56	1/8	57			Ø.
P. Norup Jacobsen (asp.)	1935	1957	1/8	57	1/8	57			Ø.
V. Tonsberg (asp.)	1935	1957	1/8	57	1/8	57			Aa.
8 ledige embeder.									
Lærerinder:									
Fru I. Ulnits	1921	1944	11/8	52	1/8	53	1/4	46	Aa.
Fru E. Ilsøe	1924	1948	1/8	51	1/8	51	1/8	47	Aa.
Frk. B. Andersen	1928	1949	1/8	53	1/8	53	1/1	49	Ø.
Frk. A. L. Hansen	1932	1953	1/6	53	1/6	55	1/6	55	Ø.
Fru L. Svenningsen	1926	1948	1/8	56	1/8	56	1/6	47	Aa.

Fru N. Larsen	1930	1951	1/4	57	1/10	57	1/9	55	Ø.
Fru B. Juel Jensen	1932	1954	1/8	55	1/8	57	1/8	57	Ø.
Frk. E. G. Schmidt	1931	1955	1/8	55	1/8	57	1/8	57	Ø.
Fru I. Eriksen	1930	1955	1/2	58	1/2	58	1/8	57	Aa.
Frk. E. Birkebæk	1932	1956	1/8	56	1/8	58	1/4	58	Ø.

4 ledige embeder.

Timelærere:

K. Vincent Jensen	1907	1929	1/8	58	1/8	58			Ø.
---------------------------	------	------	-----	----	-----	----	--	--	----

2 ledige embeder.

Timelærerinder:

2 ledige embeder.

Faste vikarer:

2 ledige embeder.

Latinundervisningen i 4. mell. er blevet besørget af cand. mag. fru A. Jørgensen.

Af de ledige embeder besørgetes som i forrige skoleår 2 som overtimer af det faste lærerpersonale. I de øvrige vakante embeder, sygevikariater samt for lærere med orlov har følgende været vikarer:

I helårsvikariater: E. Hultberg, H. Kronborg Christensen, P. Hauch-Fausbøll, Andrew Bech, Janus Nagy, fru G. Rosenmeier, fru Grete Larsen, frk. S. Thamdrup, frk. Inger Grønbech Jensen, frk. Kirsten Engell, fru E. Bjørn.

I andre længere vikariater: Ole Jørgensen (1/11—30/6 58), fru H. Prebensen (1/9—31/12 57), P. Anker Mogensen (11/11 57—30/6 58), frk. Lisbet Kamp (22/2—30/6 58).

I 2 og 3 mdr.s vikariater: Seminarieeleverne Arne Mortensen, Emdrupborg, Helga Hansen, Emdrupborg, Bent Mortensen, Blågård, Fr. Jacobsen, Vordingborg, Vibeke Felix Petersen, N. Zahle, Anna Mikkelsen, Nr. Nissum.

Korte vikariater: Lærer R. Sommer, seminarieelev frk. Karen Lomholt Sørensen, student frk. Anna Engell Jensen, fru S. Eliassen.

3. Kursus.

Lærer D. Sloth-Nielsen har haft årskursus på Lærerhøjskolen i København (fysik og geografi).

Følgende lærere og lærerinder har afsluttet et 2-årigt provinsårskursus i dansk: Hr. T. Vesløv, frk. E. Guldhammer Schmidt, frk. A. Hansen, fru C. Hansen.

Kortere kursus i sommerferien: Hr. E. Svenningsen (fysik), fru L. Svenningsen (regning), frk. E. Guldhammer Schmidt (håndgerning), hr. T. Vesløv (matematik).

Endvidere har skolens lærere deltaget i nedenstående instruktionskursus, arrangeret af de bornholmske lærerkredse og afholdt på kommuneskolerne i Rønne: 30/9 57: Skolepsykolog Sv. Færgemann, Ålborg: Foredrag med demonstration i grundskolens regneundervisning.

28/10 57: Kommunelærer Jørgen Clevin, København: Papirsløjd.

24/4—25/4 58: Håndarbejdsinspektør frk. Gudrun Hansen, København: Håndarbejde.

IV Skolebetjente.

Otto Aakjær, f. 1909, ansat 1/12 1948 (Østre Skole).

Sv. Aa. Pedersen, f. 1921, ansat 1/11 1955 (Aavangsskolen + Vestre Skole)

V Virksomheden.

Eksaminer, årsprøve m. m.

Til real- og mellemskoleeksamen, der afholdtes i maj—juni, indstilledes henholdsvis 25 og 56 elever, der alle bestod.

Realeksamen:

1. Bent Ib Andersen (brænder)	14. Ole Mogensen (stenhuggerm.)
2. Hans Rubi Clausen (inkassator)	15. Vibeke Mogensen (vognmand)
3. Kirsten Marie Hansen (lærerinde)	16. Laila Mortensen (maskinm.)
4. Karin Holm (trafikassistent)	17. John Møller (fru)
5. Bente Jensen (afdelingsbest.)	18. Lise Nilsson (brolægger)
6. Jytte Jensen (arbm.)	19. Alice Dahl Olsen (fiskeskipper)
7. Jytte Johnsen (kørelærer)	20. Hans Chr. Olsen (telefonmontør)
8. Lisbeth Madvig Jørgensen (arbm.)	21. Ingelise Pedersen (arbm.)
9. Birgit Knudsen (tømrer)	22. Hans Richard Petersen (arbm.)
10. Inger Kofod (avlsbruger)	23. Jørgen Sjøberg (boghandler)
11. Rene Kofoed (smed)	24. Preben Tofte (skomagerm.)
12. Kirsten Lund-Hansen (entreprenør)	25. Inger-Lise Westh (inspektør)
13. Jørgen Frederik Lundt (arbm.)	

Mellemskoleeksamen:

IV a

1. Inger Margrethe Andersen (købm.)	15. Mogens Lau (møbelsnedker)
2. Ruth Ellinor Andersen (urmager)	16. Lene Kofoed Mogensen (snedker)
3. Solvejg Bidstrup (mekaniker)	17. Flemming Mortensen (arbm.)
4. Yvonne Christensen (motormand)	18. Bjarne Nielsen (hotelbestyrer)
5. Finn Ole Espersen (arbm.)	19. Inge Nielsen (arbm.)
6. Charlotte Kofoed Hansen (renseriej.)	20. Lene Juul Nielsen (kantor)
7. Søren Ole Henriksen (chauffør)	21. Lisbeth Nielsen (fru)
8. Laila Vibeke Håkansson (terrazoarb.)	22. Maud Nielsen (materielforvalter)
9. Bodil Marie Ipsen (avlsbr., Tejn)	23. Fini Høyer Olsen (møllersv.)
10. Erik Ipsen (fhv. telefonmontør)	24. Birgit Ploug (forstander)
11. Niels Kofoed Jensen (viceskoleinsp.)	25. Lis Ruth Rømer (matros)
12. Viola Irene Jønsson (fisker)	26. Svend Aage Sonne (chauffør)
13. Signe Krahl (keramikker)	27. Finn Thøgersen (gravemester)
14. Grethe Larsen (bogholder)	28. Ane-Grethe Westh (inspektør)

IV b

1. Randi Agregaard (arbm.)	15. Ane Lis Johansen (fru)
2. Lene Koch Andersen (revisor)	16. Grethe Lis Jørgensen (telefonmont.)
3. Dunja Brandt (bogholder)	17. Elise Kofoed (bygmester)
4. Carsten Christensen (typograf)	18. Inger-Marie Kofod (stenh., Rutsker)
5. Bent Clausen (skomagerm.)	19. Birthe Munch (arbm.)
6. Bent Grønnegaard (arbm.)	20. Gert Nielsen (motorforhdl.)
7. Helene Hammer (slagter)	21. Henni Nielsen (mekanikerm.)
8. Ally Sonne Hansen (fisker)	22. Lis Margrethe Nielsen (formand)
9. Anne-Grethe Vesth Hansen (kirkebetjent)	23. Mogens Nielsen (gartner)
10. Sonja Ingemannsen (frugthandler)	24. Ole Ingvard Kaplan (arrestforvarer)
11. Bent Jensen (tømrer)	25. Bjarne Madvig Olsen (stenskærer)
12. Bente Jensen (bagerm.)	26. Ingrid Pedersen (maskinarb.)
13. Gunvor Jensen (fru, Rø)	27. John Riis (murer)
14. Rita Jensen (arbm.)	28. Frank Sørensen (bestyrer)

	Antal elever	Gennemsnitskarakterer					
		ug÷	mg+	mg	mg÷	g+	g
Realeksamen	25			7	11	6	1
Mellemskoleeksamen	56	2	10	22	16	6	

Årsprøven.

Den skriftlige årsprøve blev afholdt d. 16. og 17. juni, den mundtlige d. 25., 26. og 27. juni. Foruden til at overvære den mundtlige årsprøve var forældrene lørdag d. 22. juni indbudt til at bese elevernes skriftlige besvarelser fra årsprøven samt årets arbejder i skrivning, tegning, håndarbejde og søjld.

Optagelsesprøven.

Den skriftlige del af optagelsesprøven til 1. eksamensmellemskoleklasse afholdtes d. 13. og 14. marts samtidig med prøven på Statsskolen og med samme opgaver. De elever, hvis skriftlige besvarelser ikke var så gode, at de kunne optages på dem alene, var til mundtlig prøve d. 18. marts.

For de elever, der var tilmeldt til prøven på kommuneskolerne, blev resultatet følgende:

Klassetrin	Tilmeldt			Bestået		
	Dr.	Pg.	I alt	Dr.	Pg.	I alt
6	17	16	33	3	7	10
5	51	54	105	23	37	60
4	0	4	4	0	1	1
I alt	68	74	142	26	45	71

Der optoges altså 50 % af de tilmeldte.

Af elever, der var tilmeldt til prøven på Statsskolen og bestod, men ikke kunne optages der, optoges i den kommunale eksamensmellemskole:

	Dr.	Pg.	I alt
Fra kommuneskolerne	2	0	2
— Rønne Privatskole	3	5	8
— udenbys skoler	2	6	8
I alt	7	11	18

Fra kommuneskolerne optoges på Statsskolen 3 drenge og 2 piger, i alt 5.

Flidspræmier.

Renterne af grosserer Andr. Riis's legater, suppleret med et tilskud fra kommunen, anvendtes til flidspræmier til følgende elever på de to skoler:

For flid og god opførsel (sparekassebog på 25 kr.):

Østre Skole: Hanny Birte Andersen, 7 A.
Ingrid Pedersen, 7 B.
Jeppe Lorenzen, 3 H.
Erik Ipsen, IV a.
Ane Lis Johansen, IV b.
Aavangsskolen: Noomi Nielsen, 7 A.
Aase Rasmussen, 7 B.

For særlig flid og interesse i praktiske fag:

Husgerning (Suhr: »Mad«):

Østre Skole: Signe Folkmann, 7 B.
Ingrid Nielsen, III a.
Birgitta Svendsen, III b.
Aavangsskolen: Inge Munch Jensen, 7 A.

Håndgerning (»Sting og mønstre«):

Østre Skole: Else Thomsen, 7 B.
Maud Nielsen, IV a.
Ally Sonne Hansen, IV b.
Aavangsskolen: Jonna Hansen, 7 B.

Sløjd (en høvl):

Østre Skole: Kjeld Hansen, 7 B.
Mogens Lau, IV a.
Aavangsskolen: Bent Petersen, 7 B.

Foreningen »Norden«s gavebog blev tildelt
Sonja Ingemannsen, IV b.

Intelligensundersøgelser og særundervisning i dansk.

Følgende antal elever er i årets løb blevet intelligensprøvet:

4. klasse:	3 dr.	1 pg.
3. klasse:	6 »	5 »
2. klasse:	10 »	4 »
1. klasse:	14 »	4 »

I alt 33 dr, 14 pg.

Ved oprykningen blev af de 47 elever:

9 overflyttet til hjælpeskolen
1 oversidder
35 oprykket i næste klasse
2 udskrevet.

Desuden blev der fra hjælpeskolen prøvet 6 elever, som ved skoleårets slutning udgik af undervisningspligtig alder. I alt er der således intelligensprøvet 53 elever.

Fra skoleårets begyndelse blev der fra 4., 3. og 2. kl. på læsehold optaget:

Østre Skole:	16 dr.	6 pg.
Aavangsskolen:	11 »	3 »

I alt 27 dr. 9 pg.

I løbet af skoleåret udgik 4 elever, og 4 andre blev optaget. Der er altså i alt undervist 40 elever.

Undervisningen på læseholdene, der så vidt muligt er givet som ekstratimer uden for elevernes normale plan, tilstræber gennem individuelle læse- og staveøvelser at give børnene så megen sikkerhed, at de kan følge danskundervisningen i deres egen klasse. Normalt bør de læseretardedede følge ekstraundervisningen gennem et helt skoleår for at opnå den nødvendige sikkerhed. Selvfølgelig er dette en ekstra byrde, der pålægges barnet; men manglende læsefærdighed vil også virke hemmende på skolens andre fag, så det er af største vigtighed, at de læsehemmede børn med flid følger denne undervisning og på alle måder støttes deri såvel af skolen som hjemmet.

Erhvervsvejledning.

Den første orientering blev givet af klasselærerne i afgangsklasserne. Som grundlag for samtalerne benyttedes »Mit fremtidige arbejde«, som eleverne derefter lånte med hjem. Endvidere var arbejdsdirektoratets erhvervskartotek til rådighed på skolen. Efter at eleverne på skolen havde udfyldt spørgeskemaerne, blev disse tilstillet erhvervsvejlederen, forstander H. Ploug, Rønne, som derpå aflagde besøg i de enkelte klasser og drøftede erhvervsønskerne og -mulighederne med eleverne, idet der samtidig blev gjort opmærksom på, at der er adgang til individuel vejledning ved henvendelse på erhvervsvejledningskontoret, Ellekongstræde 4, hvor erhvervsvejlederen normalt træffes tirsdag og torsdag kl. 15,30—17,30. Denne mulighed består også, efter at eleverne er udgået af skolen.

Skolelægevirksomheden.

Eleverne i Rønne kommunes skoler er som tidligere blevet undersøgt én gang i det forløbne skoleår. Yderligere er ca. 200 elever blevet kontrolleret ekstra, deraf nogle flere gange (mest kontrol af vægt og holdning).

186 elever er blevet henvist til behandling hos deres egen læge.

Eftersynet hos tandlægen forsømmes stadig af alt for mange. *Forældrene har selv ansvaret for, at børnene sendes af sted*, og det bør i almindelighed ske hvert halve år, også selv om der ikke var noget at lave på tænderne ved den sidste undersøgelse. Mælketænderne er ofte i så elendig en forfatning, at reparation er ganske umulig, eller en hullet mælketand skal måske snart tabes. Men erfaringen viser gang på gang, at forældrene antager nogle af de blivende tænder for mælketænder. Desuden er de ude af stand til at finde huller på tandflader, der støder ind imod hinanden, før hullerne er blevet unødigt store eller måske umulige at reparere.

For børn af medlemmer af den almindelige sygekasse refunderes tandlægegangen fuldt ud og for børn af medlemmer af fortsættelsesygekassen delvis.

Valg af tandlæge er frit. Man har således lov til senere at skifte over til en anden tandlæge, om det af en eller anden grund skulle ønskes.

Altså: *Sørg for at sende Deres barn til regelmæssigt eftersyn hos tandlægen.*

Jeg vil også gerne lægge et godt ord ind for et *fornuftigt morgenmåltid*. Nogle børn sløjfer ganske morgenmaden, andre spiser et utilstrækkeligt morgenmåltid, »de er ikke sultne«. Men allerede i første frikvarter begynder de at tage af madpakken, og der småspises videre i næste frikvarter. Det er en dårlig spisevane.

De ved måske, at flyverelever slet ikke får lov at gå i luften, før de har spist morgenmad, fordi det ellers virker uheldigt ind på deres sikkerhed ved betjening af maskinerne. Hos børn kan det manglende eller ufuldstændige morgenmåltid vise sig ved uoplagthed, træthed, hovedpine eller mavepine.

Et *fornuftigt morgenmåltid* kan for eksempel bestå af: en portion tykmælk, fuldkornsbrød med ost, æg, leverpostej eller kødpålæg og en kop tynd the eller kaffe med meget mælk i. Eller et blødkogt æg med fuldkornsbrød til, ostemad, et glas mælk samt eventuelt lidt tynd the eller kaffe. Eller som det var en udbredt skik tidligere: spegesild og groft brød, ostemad, et glas mælk og eventuelt lidt tynd the eller kaffe. Som afslutning på morgenmaden altid gerne et æble eller anden rå frugt eller rå grøntsag.

Det *daglige brød* bør være fuldkornsbrød, enten fuldkornrugbrød eller grahamsbrød, som hovedfuldkornsbrødet hedder. Fuldkornsbrød er fremstillet af de formalede kerner med det meste af skallen på, og derved fås de mineralsalte og B-vitaminer med, som naturligt findes i kornet, og kommer altså vor organisme til gode. Fuldkornsbrød tåles af de allerfleste mennesker, det er godt for børnenes tænder at tygge på, og det modvirker forstoppelse. Det er den bedste form for brød. De kan give Deres børn. Og det burde uden forudbestilling kunne købes i enhver bagerforretning.

Vil man bevare den slanke linie, må man søge at undgå nogle af alle de kulhydrater, som gennemsnitsdanskerens kost er alt for rig på. Kulhydrater omfatter foruden sukker og alle slikvarer også gryn- og melspiser, kiks og lignende. De mætter i øjeblikket, men giver hurtigere sultfølelse end æggehvide-stoffer (æg, kød, fisk, ost og mælk), og de er ikke så godt byggemateriale som æggehvide-stofferne. Det er også derfor, at et af de ovenfor skitserede morgenmåltider kan anbefales fremfor franskbrød, kryddere, corn-flakes, havregryn og øllebrød. Lad børnene tygge deres brød selv, det er sundere for tænderne. Og havregryn giver hos en del mennesker desuden mavepine og forstoppelse.

Giv også rigeligt med grønsager, både rå og kogte. De fylder uden at fede, og bruges årstidens grønsager, bliver det overkommeligt i pris. En rå gulerod efter aftensmåltidet bidrager også til at rense børnenes tænder.

Giv hellere rå frugt end frugtgrød; i år har vi jo en masse dejlige æbler.

De eneste rå frugter, der kan have tilbøjelighed til at »sætte sig på sidebenene«, er bananer og nødder.

Undgå at søde maden ved bordet — og brug så lidt sukker i køkkenet som muligt.

Afskaf chokolade som pålæg. Efter min mening burde det være forbudt at fremstille den slags pålæg. Enten går det i stedet for lødig kost, og barnet bliver slapt og energiløst, eller det bliver tilskudsfoder, og resultatet bliver fedme.

Man kunne ønske, at slikfabrikanterne var meget mindre opfindsomme, når det gælder at sætte børns lækkeris på prøve. Det ville også være en god hjælp til alle de forældre, der ønsker at bekæmpe deres børns slikketrang. Husk, at også tyggegummi og lakridspastiller og lignende er slik og har en uheldig indvirkning på tænderne. Slikforretningerne burde langt hellere erstattes af frugtborder. Mere frugt og mindre slik og fede spiser giver desuden en klarere og friskere teint.

Et par ord om *brusebadet efter gymnastik*: En af hudens mange opgaver er at regulere legemets temperatur, blandt andet ved svedudskillelse efter kropsligt arbejde. Sammen med sveden udskilles forskellige affaldsstoffer. Kun ren hud arbejder godt. *Formålet med brusebadet efter gymnastik er ikke at erstatte det ugentlige bad, men simpelt hen at befri kroppen for den sved, der dannes, når eleven har bestilt noget i gymnastiktimen.* Det tjener altså samme formål, som det gør at skifte om til gymnastikdragt og ikke bruge sit daglige tøj til gymnastik, for så sidder sveden bagefter i undertøjet.

Både drenge og piger bør benytte badehætte til brusebadet. Der er intert flot eller mandigt ved at få vådt hår. Når det våde hår afkøles, for eksempel i lidt blæst, kommer der en afkøling af hovedet og dermed lettere forkølelse. Og så virker brusebadet mod sin hensigt. Har man ingen badehætte, kan en plastikpose tilklippes, så den dækker håret, men *ikke går ned for ansigtet*. Eleverne bør bidrage til, at de selv og deres kammerater får det fulde udbytte af brusebadet.

Er en elev forkølet, bør brusebad naturligvis undlades de par dage, men eleven bør befri kroppen for sved ved at frottere sig grundigt med et tørt håndklæde. Samme forholdsregel bør benyttes af elever, som på grund af sygdom (for eksempel bronchitis) gennem længere tid er afskåret fra at kunne deltage i brusebadet.

Af egentlig sygdom er der ikke fundet meget. Men hos en del elever, både blandt drengene og blandt pigerne, kniber det med *holdningen*. Den er for slap og sammenfaldende, og hals og hoved er skudt for meget frem. Gymnastikken alene gør det ikke her, man bør i dagens løb gentagne gange huske at rette sig op for at komme bort fra denne uheldige vanestilling, der både er uskøn og senere kan give anledning til ryggener.

Til sidst et par ord om *fødderne*: På et par naturlige fødder skal stortæerne kunne lægge sig helt ind til hinanden, når fødderne holdes samlede. Der skal altså være god plads tværs over skosnuderne. Selvfølgelig bør også strømperne være rummelige nok.

Advarslen med hensyn til skoene gælder ganske særligt pigerne, idet skæve storetæer er langt almindeligere og mere udtalt hos pigerne end hos drengene — og det forstår man jo glimrende, når man ser mange skos facon. De skæve store-

tæer er indledningen til en knystdannelse, som senere kan blive meget generende og gør foden grim. Altså: *Sørg for, at i al fald dagligskoene er rummelige nok over tæerne.*

En tak til skolens ledere og lærerstab for godt samarbejde i det forløbne skoleår.

Grethe Kjøller.

Legemsøvelser.

Skoleidrætsstævnet afholdtes på Rønne stadion d. 2. oktober 1957. Foruden de to kommuneskoler deltog Rønne Statsskole og Rønne Privatskole. Endvidere var der hold fra kommuneskolerne i Allinge-Sandvig og Hasle. Efter fælles indmarch blev velkomsttalen holdt af skoleinspektør N. M. Petersen, Aavangsskolen. Stævnet fik som sædvanlig et smukt forløb, og der var en ædel kappestrid inden for de forskellige øvelser.

På Østre Skole afsluttede de ældste klasser vintergymnastikken med en opvisning d. 26/4 1958, hvortil forældrene var indbudt. På skolen er der endvidere aflagt følgende antal skoleidrætsprøver:

Bronze	27	dr.	15	pg.
Sølv	13	»	17	»
Guld	3	»	6	»
Sølv m. em.	1	»	2	»
Guld m. em.	1	»	2	»

I alt 45 dr. 42 pg.

Heller ikke i dette skoleår er der blevet givet svømmeundervisning på grund af forurening af vandet på søbadeanstalten. Imidlertid her regelmæssige undersøgelser af vandet i foråret 1958 givet så tilfredsstillende resultater, at skolemyndighederne har givet tilladelse til genoptagelse af svømmeundervisningen fra sommerens begyndelse 1958. På grund af den kølige forsommer besluttede man dog at vente til efter sommerferien.

Mælk og vitaminpiller.

Skolebespisningen har også i dette skoleår alene omfattet uddeling af mælk og vitaminpiller.

Fra 1/11 1957 til 31/3 1958 har eleverne på alle klassetrin, der ønskede det, fået 2 dl sødmælk hver skoledag. Desuden har eleverne på 1.—7. trin daglig fået en A-B-C-D-vitaminpille fra 1/1—31/3 1958.

Der uddeltes i alt 180.120 mælkeportioner og 116.000 vitaminpiller. Prisen pr. portion var henholdsvis 13,72 øre og 1,57 øre. De samlede udgifter beløb sig til kr. 26.545,39.

Landsskolescenens teater- og filmsforestillinger.

Landsskolescenens virksomhed har været fortsat, dels med teaterforestillinger, dels med filmsforevisninger, under lokal ledelse af henholdsvis lektor Rich Frellsen, Statsskolen, og overlærer Klyver-Poulsen, Kommuneskolen.

På Rønne Theater er opført:

4/10 1957: »Anne Franks dagbog«

24/3 1958: »Sparekassen«,

hvortil eleverne i de ældre klasser har kunnet købe billetter á kr. 3,50.

I skolebioen i Rådhuset er vist:

- 7/11 1957: »Snaphanerne«
 10/12 57: »Henri Dunant«
 16/1 58: »Den røde Pimpernel«
 4/2 58: »Hvor bjergene sejler«.

Abonnementsprisen for de 4 forestillinger har været kr. 3,50. 410 elever fra kommuneskolerne har abonneret.

Mens skolebioen er for elever på 5. klassetrin og opefter, er der for elever i 1.—4. klasse adgang til medlemsskab i »Børnenes Filmklub«, der ledes af en bestyrelse, bestående af overlærerne Juul og Klyver-Poulsen (for skolen), fru overbibliotekar Kallmoes og fru organist Jungild (Dansk Kvindesamfund), biografdirektør fru Mikkelsen (Rådhuset) samt 4 forældrerepræsentanter. Årsabonnement til 6 forestillinger koster kr. 2,50.

Fribilletter og skolerejser.

Til frirejser i sommerferien udstedtes følgende antal billetter:

Østre + Vestre Skole: 572 billetter
 Aavangsskolen : 281 billetter

I alt 853 billetter,

hvertil kommer frirejser til de elever, der i stedet for skolefribillet fik fri rejse med en ungdomsorganisation.

Som i tidligere år var der af foreningen »Norden«s lokalafdelinger i Rønne og dens venkabsby Karlshamn i Sverige tilrettelagt en udvekslingsrejse for skoleelever, under hvilken eleverne fra de ti byer skiftevis var gæster i hinandens hjem en uge. Der deltog 20 elever fra hver side.

Der er i skoleåret arrangeret følgende skolerejser for klasser på Østre Skole:

- 2/9— 9/9 57: 8 AB på lejrskole i Rudbøl under ledelse af overlærer frk. M. Pihl og lærerne Bjørn og Østergaard Olesen.
 20/5—24/5 58: 7 A og 3 H på skolerejse til Sønderborg— Dybbøl under ledelse af overlærer Juul og frue.
 22/5—29/5 58: 6D på besøg i Romlund v. Viborg under ledelse af lærer Vesløv og frue. Eleverne var indkvarteret hos jævnaldrende i Romlund, der senere aflagde genvisit i Rønne.
 28/6— 6/7 58: 7 B på ferierejse til Sønderjylland med klasselærerinden, overlærer frk. M. Pihl, og hr. Ole Jørgensen.
 29/6— 9/7 58: IV a og b under ledsagelse af henholdsvis lærer Østergaard Olesen, frk. A. Hansen og overlærer Ulnits og frue på tur til Harzen. Deltagerne boede under opholdet i Harzen i et skolehjem i Königskrug, tilhørende skolen på Augustplatz i Braunschweig, hvorfra klasser gennem flere år har besøgt Bornholm.

Skibsadoptionen.

Kaptajn Raahauge fra Dansk Skibsadoption aflagde besøg på skolen d. 5/11 57 og fortalte eleverne i de ældste klasser om skibsfarten før og nu.

Korrespondancen med mandskabet på M/T »Olivia Mærsk« er ført af 1. mell. a og klasselæreren, overlærer Ulnits. Formodentlig på grund af stærk udskiftning af skibets mandskab har forbindelsen været lidt »løse« end forrige år. Vi håber imidlertid på fastere kontakt til næste år.

Skoleopsparing.

Skoleopsparingen sker på den måde, at eleverne hos klasselærerne køber sparemærker á 25 øre. Disse klæbes i et sparekort, der i udfyldt stand repræsenterer en værdi af 10 kr. Det fyldte kort afleveres i Bornholms Spare- & Lånekasse, hvor beløbet indføres i elevens sparekassebog. Beløb på 10 kr. og derover henvises til direkte indskud i sparekassen. Pengene forrentes med højeste indlånsrente.

I 1957/58 er der købt sparemærker for følgende beløb:

Østre + Vestre Skole:	kr. 5,300
Aavangsskolen	: kr. 5,000

I alt kr. 10,300,

hvilket er kr. 1,175 mindre end året forud.

I forhold til skolernes elevtal er det opsparede beløb beskedent. Både opdragelsesmæssigt og samfundsmæssigt ville det være af stor betydning, om hjem og skole i forening øgede bestræbelserne for fra de små klasser af at ansprede børnene til at opspare en væsentlig del af de pengebeløb, de får rådighed over, så forbruget til slik og lign. indskrænkes, og børnene efterhånden i sparekassen havde et beløb, som de ved passende lejligheder kunne disponere over til indkøb af mere værdifulde ting, som de ønsker sig, eller f. eks. til rejser. — Det bemærkes, at spareordningen nu i modsætning til tidligere er sådan, at eleverne, selv om sparebeløbet forrentes til højeste indlånsrente, uden opsigelse kan hæve af deres indestående.

Fra skolernes dagbøger:

1957

- 12/8: Undervisningen genoptages efter sommerferien.
 30/8: Skovtur for 1. og 2. klassetrin, for Aavangsskolen til Onsbæk, for Vestre Skole til »Skovly«.
 3/9: Østre Skoles skovtur til Almindingen for 3.—5. trin, til Hammeren for 6.—10. trin.
 4/9 Aavangsskolens skovtur: 3.—5. trin til Almindingen, 6.—7. trin til Hammeren.
 Mellemskolelærer H. Balke, Braunschweig, holder foredrag om Harzen for IV b på Østre Skole.
 19/9—20/9: Dansk-vestindieren A. Stephens besøger henholdsvis Østre Skole og Aavangsskolen og fortæller de ældre elever om Booker Washington.
 21/9 Østre Skoles IV ab besejrer lærerne 3—1 i en »venskabelig« fodboldkamp, fra hvilken entréindtægten, ca. 400 kr., går til Harzrejsen.
 26/11: Skolernes symfoniorkester fra København afholder 2 koncerter på »Borgen«, der overværes af elever fra begge skoler, den første af 6.—8. trin, den anden af 4. mell. og realklassen.
 21/12: Afslutning før juleferien. Eleverne fra 5. kl. og opefter fra begge skoler havde fælles afslutning i kirken, hvor pastor Schaeffer talte. Der var korsang under ledelse af kantor E. Juul Nielsen.

1958

- 13/1: Bent Rom viser i »Borgen«s sal filmen »Med ØK over verdenshavene« for 6.—10. trin på begge skoler.
 27/1: Rejselektor inden for foreningen »Norden« Anton Meyer, Norge, besøger Østre Skole og fortæller de ældre elever om »Brævandring og fjeldkltring«.
 28/1—28/1: Forældredage på skolerne.

- 29/1: Forældremøde for 1.—3. klasse, fælles for Østre Skole og Aavangsskolen. Efter ca. 1 times klassemøde samledes forældre og lærere til fælles kaffebord på »Industrien«. Her talte skolelægen, fru Neerborg Kjølner, om barnets pleje, hvorefter der fulgte en drøftelse med indlæg af forældre og lærere, bl. a. om badning, børnenes forbrug af lomme penge til slik m. m.
- 12/2—13/2: Østre Skole holdt skolefest i »Industrien«. 3. mell. opførte »Et folkesagn« (Sofus Christensen), instruktion ved overlærer Klyver-Poulsen. Underholdningen indledtes med musik af forskellige elevensemblers og sang af et sangkor, dirigeret af kantor E. Juul Nielsen. Festen sluttede begge aftener med dans.
- 19/2: Aavangsskolens skolefest i »Industrien«. Pigerne i 2. mell. sang under ledelse af fru Svenningsen, og derefter opførtes »Kejserens nye klæder« (Rosenbergs bearbejdelse), instrueret af viceinspektør Svenningsen. Festen sluttede med dans.
- 27/6: Afslutning for afgangsklasserne på de to skoler. På Aavangsskolen, hvor der endnu kun var afgang fra en enkelt 7. klasse, samledes man umiddelbart efter årsprøvens slutning og tog afsked med de elever, der udgik af skolen. Skoleinspektør N. M. Petersen rettede nogle afskedsord til dem og uddelte afgangsbeviser og flidspræmier. På Østre Skole afholdtes afslutningen som sædvanlig om aftenen. Der blev talt af skolekommissionens formand, tømrer Carl B. Pedersen, samt af skolens leder. Et sangkor underholdt, hvorefter eksamensresultater bekendtgjordes og beviser og flidspræmier blev uddelt.

Rønne kommunale ungdomsskole.

Desværre har der ikke i dette skoleår kunnet gennemføres nogen undervisning for de 14—18-årige, der ikke deltog i anden form for skoleundervisning. Dels på baggrund af de dårlige erfaringer, man havde høstet med holdet året forud, dels fordi der viste sig meget store vanskeligheder med at skaffe de nødvendige lærerkræfter, besluttede man at stille sagen i bero et år.

VI Anden benyttelse af skolernes lokaler.

I vinterhalvåret har der, dels på Østre Skole, dels på Aavangsskolen været stillet lokaler til rådighed til følgende skoler og foreninger: Aftenhandelsskolen, A.O.F.s aftenskole, Røde Kors, Rønne Badmintonklub, sammenslutningen af idrætsklubberne, K.F.U.M og K.'s gymnastikafdeling.

Ferieplan for Rønne kommunes skoler 1959.

- 4/1 : Juleferie.
- 22/1 : Månedsløv.
- 9/2 : Fastelavnsmandag.
- 11/3 : Kongens fødselsdag.
- 25/3 —31/3 : Påskeferie.
- 24/4 —25/4 : Bededagsferie.
- 7/5 : Kristi Himmelfartsdag.
- 16/5 —19/5 : Pinseferie.
- 5/6 : Grundlovsdag.
- 29/6 —10/8 : Sommerferie.
- 21/9 : Månedsløv.
- 19/10—24/10: Efterårsferie.
- 23/11: Månedsløv.
- 23/12— 4/1 : Juleferie .

Ved ferier på mere end een dag medregnes begyndelses- og slutdatoen.

Dronningens fødselsdag falder i påskeferien. Placeringen af denne fridag vil der senere blive givet meddelelse om.

VII Til hjemmene.

Forsømmelser.

Det påhviler hjemmet, når barnet forsømmer undervisningen på grund af sygdom, skriftligt at underrette skolen derom, hvilket almindeligvis sker ved, at barnet, når det igen møder, medbringer en meddelelse fra hjemmet om forsømmelsens årsag og *varighed* til klasselæreren. Drejer det sig om længere tids fravær, udover et par dage, bør skolen ad anden vej underrettes derom.

Hvis der i et hjem er mæslinger, kighoste, røde hunde, skoldkopper, rosen, influenza eller halsbetændelse, må de børn, der ikke er syge, gå i skole. Men er der difteri, skarlagensfeber eller børnelammelse i hjemmet, må de børn, der ikke er syge, først komme i skole, når de medbringer lægeattest for, at de ikke kan udbrede smitte. De børn, der har været angrebet af de 3 sidstnævnte sygdomme, skal ligeledes medbringe lægeattest, når de møder i skolen.

Anden forsømmelse er kun lovlig, når hjemmet *forud* har fremsat begrundet skriftlig begæring om barnets fritagelse for skolegang og fået skolens samtykke. Sådanne henvendelser må i almindelighed ske mindst dagen før. Anmodninger om fritagelse for skolegang bør indskrænkes til det mindst mulige, for at barnet gennem konstant arbejde kan have lige chancer med kammeraterne for at nå de mål, der er sat for hvert klassetrin, og for at det kan få forståelsen af skolearbejds betydning.

Erhvervsmæssigt arbejde.

Det er af stor betydning for børnenes udbytte af undervisningen, at de møder udhvilede og veloplagte i skolen. Det er derfor ikke tilladt forud for skoletiden at lade undervisningspligtige børn udføre erhvervsmæssigt arbejde, d. v. s. arbejde mod vederlag uden for hjemmet. Får børnene af forældrene tilladelse til *efter* skoletid at påtage sig budtjeneste o. lign., bør det være i begrænset omfang, så der bliver rigelig tid og kræfter til at udføre de hjemmearbejder, skolen pålægger dem. I eksamenskolen vil der i almindelighed ikke være tid til ekstraarbejde såfremt skolens krav skal honoreres, og eleverne have lidt fritid.

Skoleåret (Ind- og udskrivning).

Skoleåret går fra 1/8—31/7.

Udskrivning finder sted pr. 31/7, i realiteten ved sommerferiens begyndelse omkr. 1/7. Undervisningspligten ophører da for de børn, der fylder 14 år inden 1/8, samt for dem, der fylder 14 i løbet af det følgende skoleårs 6 første måneder, altså senest 31/1, såfremt de har gået 7 år i skole.

Undervisningspligten indtræder den 1/8 for de børn, der inden denne dato er fyldt 7 år. Børn, der fylder 7 år i løbet af skoleårets 6 første måneder, altså senest 31/1, indskrives, såfremt forældrene ønsker det, og kan udskrives efter 7 års skolegang som 13-årige.

Konfirmationsforberedelse.

I eksamensafdelingen påbegyndes konfirmationsforberedelsen om efteråret i III. mellemskoleklasse, da skemaet lægges sådan, at religionstimerne på skolen i denne klasse ligger samtidig med forberedelsestimerne hos præsterne, så de børn, der går til konfirmationsforberedelse, ikke går glip af timer i andre fag. Synes man, at børnene er lovlige unge til at blive konfirmeret om foråret, kan de, efter aftale med præsterne, når forberedelsen er sket i vinterhalvåret, vente med konfirmationen til næstfølgende efterår.

I den øvrige folkeskole bør eleverne af samme grund helst gå til præst i 7. kl.

Skolebøger.

Skolebøgerne udlånes gratis, men forældrene anmodes om at støtte skolens økonomi ved at være behjælpelige med at påse, at de udleverede bøger behandles med omhu, at de f. eks. hjemme anbringes uden for mindre søskendes rækkevidde, at de altid er forsynet med omslagspapir og bringes til og fra skolen i taske, tornyster eller mappe, og at der ikke tegnes eller skrives i dem. Misbruges eller bortkastes bøgerne, medfører det erstatningskrav.

Legemsøvelser (Omklædning, bad, fritagelse).

Omklædning til gymnastik er ifølge folkeskoleloven påbudt fra 4. klasse; men skolen vil, af hensyn til børnenes velvære under og efter øvelserne, anbefale forældrene allerede fra 3. klasse at anskaffe en gymnastikdragt til børnene, da drenge og piger fra dette klassetrin har gymnastik hver for sig. Gymnastiktimen afsluttes med et tempereret bad. Det tilrådes, at børnene altid benytter badehætte, så de undgår vådt hår. Fritagelse for legemsøvelser og bad kan enkelte gange ske ved skriftlig anmodning fra hjemmet. Drejer det sig om længere fritagelser, sker det på grundlag af lægeerklæring, hvortil blanket fås på skolen.

Glemte ting.

Der efterlades af eleverne mellem år og dag mange ting på skolen, undertiden ret værdifulde ting. — Hvad der tabes i gården, bliver på Østre Skole anbragt i en kasse for fundne sager, på Vestre Skole og Aavangsskolen i materialerummet. Elever, der mener at have tabt en ting, kan ved henvendelse til gårdinspektøren få den udleveret, såvidt som den er indbragt. — På gangene efterlades af og til overtøj og huer og i gymnastiksalenes omklædningsrum gymnastikdragter og -sko. Skolen lader disse ting hænge en tid, i håb om, at de skal blive afhentet af ejermændene; men undertiden hober der så meget op, at det af ordenshensyn må fjernes og samles i en kasse hos skolebetjenten, hvor det gemmes en tid og derefter enten foræres bort eller tilintetgøres. Det henstilles, at forældrene er opmærksomme på forholdet, så glemte ting snarest bliver eftersøgt og kommer i de rette hænder. Navnlig hos mindre elever, der oftest glemmer deres ting, ville det være praktisk så vidt muligt at mærke gymnastiktøj, huer, vanter, trøjer o. lign. løse beklædningsgenstande.

Tandpleje.

Efter overenskomst mellem kommunen og Rønne sygekasse er der for indenbys elever i kommuneskolerne adgang til tandpleje hos samtlige byens tandlæger efter følgende ordning:

Forældrene søger selv for at sende de skolesøgende børn til tandlæge til eftersyn og eventuel behandling. Det tilrådes, at det sker en gang hvert halve år. Når behandlingen er tilendebragt, udreder forældre, der er ubemidlede medlemmer af sygekassen, til tandlægen den del af honoraret, som de efter sygekassens bestemmelser er pligtige til selv at betale. Ved præsentation af kvitteret regning på beløbet på sygekassens kontor, vil det blive refunderet, således at tandplejen for disse forældres børn bliver gratis. — Forældre, der er medlemmer af fortsættelsessygekassen, betaler til tandlægen regningens fulde beløb, hvorefter de ved forevisning af kvitteret regning på sygekassens kontor vil få refunderet det beløb, som sygekassen normalt refunderer ubemidlede medlemmer.

Ordningen omfatter kommuneskolernes elever på alle trin.

VIII Regnskab.

1. Lærer- og børnebogsamlinger.

1/8 1957—31/7 1958.

a. Østre Skole.

Indtægter	Kr. Ø.		Udgifter	Kr. Ø.	
Beholdning pr. 1/8 1957	633	34	Bornholms Biblioteksforening . .	3	00
Kommunens tilskud	1000	00	Foreningen »Norden«	20	00
Renter	25	29	Dansk Naturfredningsforening .	8	00
			Tidsskriftet »Grønland«	48	00
			— »Naturens Verden«	48	00
			— »Rundt i Verden«	85	50
			— »Faglig Læsning«	17	50
			Andre tidsskrifter	40	50
			Bogindbinding	6	00
			Bogindkøb	817	80
			Flidspræmier	100	00
			Beholdning pr. 31/7 1958	464	33
	1658	63		1658	63

b. Aavangsskolen.

Indtægter	Kr. Ø.		Udgifter	Kr. Ø.	
Kommunens tilskud	1000	00	Bøger fra skoleidrætsudvalget . .	14	57
			»Det danske sprog«	681	75
			Flidspræmier	50	00
			Beholdning pr. 31/7 1958	253	68
	1000	00		1000	00

Regnskabet stemmer, indkøbte bøger står på lærerbiblioteket, og sparekassebogens saldo er kontrolleret.

Rønne, den 20. november 1958.

H. Madsen.

2. Grosserer Andr. Riis's legater.

1/8 1957—31/7 1958.

a. Kompletteringsfonden.

<i>Indtægter</i>	Kr.	Ø.	<i>Udgifter</i>	Kr.	Ø.
Beholdning pr. 1/8 1957	1195	08	Beholdning pr. 31/7 1958	1356	96
Legatrenter	125	00			
Tilskrevne renter	36	88			
	1356	96		1356	96

b. Legater til flidspræmier.

<i>Indtægter</i>	Kr.	Ø.	<i>Udgifter</i>	Kr.	Ø.
Beholdning pr. 1/8 1957	654	74	Flidspræmier	199	50
Legatrenter	195	00	Beholdning pr. 31/7 1958	671	26
Tilskrevne renter	21	02			
	870	76		870	76

Regnskabet for lærer- og børnebogsamlingen for Østre Skole samt for grosserer Riis's legater er dags dato revideret og fundet i overensstemmelse med bilagene. Beholdningerne indestår på sparekassebøger.

Rønne, den 5. december 1958.

P. Jensen.

3 Det kommunale skolevæsenes regnskab 1957—58.

Lærerløn, vikariater, gårdinspektion (kr. 776.412,19) ÷ statens refusion (kr. 498.092,93)	»	278.349,26	
Lønninger til skolebetjente, bademester m. v.	»	29.266,59	
Henlæggelse til pensionsfonden	»	1.045,80	
De faste ejendomme	»	203.701,59	
Skolehave	»	519,75	
Skolelæge	»	12.828,14	
Skoletandpleje	»	27.815,80	
Inventar og materiel	»	55.484,98	
Undervisningsmidler	»	63.028,31	
Kontorholdsudgifter	»	6.056,84	
Brændsel, belysning og vandforsyning	»	76.253,95	
Rengøring	»	78.501,12	
Tilskud til lærer- og børnebogsamling, flidspræmier	»	2.000,00	
Forsikringer	»	2.993,91	
Undervisning af børn i andre kommuners skoler	»	2.837,58	
Diverse udgifter	»	15.394,02	
			<u>856.077,64</u>
÷ skolepenge for udenbys elever	kr.	4.112,50	
Indtægter fra legater, kapitaler o. lign.	»	2.000,00	
Vederlag fra andre kommuner	»	19.968,00	26.080,50
			<u>kr. 829.997,14</u>
Gennemsnitsudgiften pr. elev var herefter	kr.	458,82	
Fradrages tilskud fra den fælleskommunale udligningsfond, kr. 200.782,00, bliver kommunens nettoudgift	kr.	629.215,14	
Gennemsnitsudgift pr. elev	kr.	347,82	
På skolevæsenets regnskab opføres desuden følgende udgifter:			
Ungdomsnævnet	kr.	48,30	
Tilskud til A.O.F.s aftenskole	»	13.139,96	
Tilskud til Teknisk Skole	»	22.310,00	
» » Handelsskolen	»	700,00	
» » Ungdomsklubber	»	3.650,07	39.848,33
			<u>kr. 669.063,47</u>
Kommunens samlede skoleudgifter netto	kr.		

Rønne kommuneskole. 1808—58.

Ved et tilfælde traf det sig sådan, at byens sidst opførte skolebygning, Aavangsskolen, blev indviet 150 år efter, at den første kommunale skole var åbnet, nemlig Borgerskolen, som den dengang hed, på St. Torv, der toges i brug i året 1808.

Helt op til den tid, altså kun 6 år før skolelovene af 1814, ifølge hvilke undervisningspligten indførtes i Danmark, var der i Rønne ingen anden undervisning for almuebørn end den, som forældrene kunne skaffe dem ved på egen bekostning at sende dem til private skoleholdere og tilfældige læsemødre, bortset fra den pogeundervisning, der blev givet på den gamle Rønne latinskole, men den omfattede kun bedrestillede folks børn, der beregnedes senere at fortsætte i den højere undervisning, og blev forøvrigt afskaffet i 1787 under rektor Andresen, der fik latinskolen omformet til en skole alene for elever fra 14-års alderen. Hvor dårligt det stod til med almuebørnenes undervisning i Rønne ved århundredskifter, får man et billede af bl. a. gennem den pjece, som Rø-præsten Elieser Gad i 1803 udsendte om undervisningsforholdene på Bornholm som helhed, og hvori hånden ikke holdes over Rønne, der ganske vist har en lærd skole, hvori der undervises i latin, græsk og hebræisk, men ikke en skole for de almindelige borgeres børn, hvor de kan lære at læse, skrive og regne. Om de private »lærere« hedder det i samme pjece, at »de som oftest mangler ikke alene de nødvendige kundskaber, men også den sædelighedsfølelse, uden hvilken endog den bedste undervisning intet nytter.« Og kritikken slutter med følgende salut: »Se, disse ere de almene anstalter for undervisning i landets hovedstad Rønne!« Byen havde dengang ca. 2500 indbyggere.

Mange af byens borgere indså, at der burde gøres noget ved sagen. Amtmand Fr. Thaarup, der var tiltrådt fornylig, var meget interesseret i ungdommens oplæring. På hans foranledning blev der i 1805 nedsat et skoleudvalg på 3 medlemmer, hvis opgave det blev at få oprettet en dansk skole i Rønne. Udvalget kom til at bestå af købmand Jochum Ancher Bohn, en dygtig og fremsynet mand af den gamle Bohnske slægt, samt to andre Rønne-borgere, Hans Rømer og Christen Hansen Rønne. Byggeplanerne blev hurtigt udarbejdet, og det besluttedes at placere skolehuset ved St. Torvs sydøstre hjørne ind til det gamle Rønne Hospital (Bohns Stiftelse). Ifølge M. K. Zahrtmann: »Rønne By og Borgere« var det borgermilitærens øvelsesplads, og »de gæve borgerofficerer havde just her haft en hyggelig, lun krog, som de umuligt kunne fravige for at jages længere bort og prisgive deres kære helbred og kostbare uniformer for ondt vejr, tordenbyger og andet sådant.« Ifølge samme kilde »gav amtmand Thaarup dem det ypperlige råd at hytte deres skind ved at drage ud til øvelserne under opspændte paraplyer.« Skolebygningen fik således sin plads der og var færdigbygget inden udgangen af 1806. Den står der stadig, men benyttes nu som bibliotek. Det 7-fags store skolehus kostede i opførelse 1031 rdl. Købmand Bohn indskød selv 200 rdl, og formåede sin svoger, brygger Hans Peter Kofoed. København, til at skænke 500 rdl. Endvidere blev der foretaget indsamling blandt byens borgere, der desuden ydede kørsel og arbejde. At det alligevel kneb at skaffe den tilstrækkelige kapital, ses bl. a. af amtmand Thaarups beretning, ifølge hvilken han ofte måtte stå i forskud for større beløb.

Der hengik godt et år, før skolebygningen kom til at tjene sit egentlige formål, i hvilket tidsrum den anvendtes til internering af matroser fra kaprede engelske

skibe under Danmarks deltagelse i Napoleons-krigene. Først efter nytår 1808 åbnedes undervisningen, der blev forestået af førstelærere, cand. teol. Ancher Anthoni Müller som eneste lærer. Han var tillige kateket (kapellan) ved kirken. I en levnedbeskrivelse siges, at han »snart af alle var erkendt og skattet som dygtig, velvillig og i høj grad pligtopyldende. Selv hans foresatte kendte og erkendte hans værd. Han hørte til de få, som agtedes og hædredes for kærnen og ikke for skallen. Hans udvortes var nemlig mindre heldig, og hans væsen yderst forlegent og tilbageholdende.« Borgerskolen, som den dengang kaldtes, var dermed i gang, selv om den ikke kunne siges at dække behovet, hverken med hensyn til lokaler eller det nødvendige antal lærere.

Igennem førstelærer Müllers udmærkede undervisning vandt den imidlertid et godt ry, og gennem gaver fra forskellige velyndere styrkedes i de følgende år dens økonomi. I 1809 skænkede købmand Bohns søster Karen Engel 1000 rdl., hans svigersøn Peder Dam Jespersen 200 rdl., så man fra 1810 kunne antage en andenlærer med en årsløn på 50 rdl. (!) Endelig betænkte Bohns søster, eratsrådinde Marie Kofoed, i 1912 skolen med en efter sin tid storstilet gave på 6000 rdl. Det bør også nævnes, at borgerskolens elever skaffede visse indtægter, idet de ved kgl. resolution af 20/12 1805 havde fået overladt »kirke- og sangopvartningen«, der hidtil var blevet varetaget af latinskolens disciple og bestod i om søndagen med primklokken hængt foran sig at gå rundt i gaderne og ringe sammen til kirkegang samt at synge ved gudstjenesten.

6 år efter oprettelsen af borgerskolen kom skolelovene af 1814, der indførte almindelig undervisningspligt. Fra nu af var det ikke længere overladt til forældrene at bestemme, om børnene skulle modtage undervisning. Det var vidtgående forordninger, der i høj grad krævede udvidelse af skolebygninger og antagelse af flere lærere landet over, og det tog mange steder sin tid, før de blev helt efterfulgt, ikke mindst vel i de fjernere dele af riget, som f. eks. Bornholm, der havde lidt vand mellem sig og cancelliet. Da prins Christian Frederik, senere kong Christian d. 8., i 1824 gæstede Bornholm, bemærkede han da også, ifølge journalen, at det endnu stod sløjt til med undervisningen i Rønne borgerskole.

Skolen ved torvet (1808) — nu bibliotek.

Læreren, en seminarist, besværer sig. »Han kan ikke overkomme arbejdet med 150 børn og et indskrænket lokale, tvende middelmådige skolestuer.« Kort tid efter udvidedes skolehuset med 6 fag mod nord, så det rummede 3 klasselokaler samt en lærerbolig.

En betydelig forøgelse af skolelokalerne sker først 30 år efter skolelovens gennemførelse, i året 1844. Den drivende kraft var her skoledirektionens formand, provst Steenberg, der i 1942 til borgerrepræsentationen fremsendte et »forslag om organisation af borger- og almueskolevæsenet i Rønne«, om hvilket det i referatet af borgerrepræsentationens forhandlinger i marts samme år bl. a. hedder, at »repræsentanterne ubetinget erklærede sig for samme, da det er heeltvel be kendt, at borgerskolen langtfra kunne modtage de skolepligtige børn i de for undervisningens fremme alt for overfyldte klasser.« Til udvidelse af lokalerne besluttedes det at forsøge at erhverve det umiddelbart øst for skolen beliggende »Arbejdshus« i Torvegade, der var opført i 1813, delvis ved midler fra et i 1812 af etatsrådinde Kofoed stiftet legat, og som havde tjent til arbejdsstuer, undertiden som bolig, for arbejdsløse og ubemidlede, men ikke længere benyttedes væsentlig til disse formål. Efter andragende til såvel cancelliet som direktionen for etatsrådinde Kofoeds legater lykkedes det at erhverve bygningen, der blev vurderet til 1170 rdl. Heraf beregnedes legatets andel til $\frac{4}{9}$ (520 rdl.), kommunens til $\frac{5}{9}$ (650 rdl.). Til det nye legathus, der opførtes i Møllegade, skulle kommunen dertil bidrage med 650 rdl., mens legatets andel, 520 rdl. skulle forrentes og afdrages i løbet af 10 år. I 1846 blev restbeløbet eftergivet. De nødvendige ændringer og reparationer af »Arbejdshuset« blev udført på 6 uger, hvorefter de nye lokaler toges i brug i begyndelsen af 1844. Samtidig blev der oprettet 2 nye lærerstillinger med en årsløn på 250 rdl. Borgerrepræsentationen havde tænkt sig en løn af 200 rdl., men efter henstilling fra cancelliet forhøjedes den med 50 rdl., »uagtet man fandt kommunen særdeles betyngt.« Embederne besattes med teologiske kandidater, Chr. A. E. Grønbech og Ove Steenberg, der begge få år efter forflyttedes til præsteembeder uden for Rønne. — I disse to skolebygninger videreførtes undervisningen uden større tilbygninger i de næste 45 år, skønt elevtallet stadig voksede. Eksempelvis kan nævnes, at skolens elevtal i 1877 var følgende: 296 drenge i 8 klasser, 265 piger i 6 klasser, i alt 561 elever i 14 klasser. Lærerpersonalet bestod dengang af 5 lærere og 3 lærerinder. Skolens budget var samme år:

Lønninger og pensioner	kr. 9.712,98
Fast ejendom og inventar	» 676,17
Undervisningsmidler	» 169,13
Brændsel	» 445,21
Andre udgifter	» 261,53

I alt kr. 11.265,02,

d. v. s. kr. 20,08 pr. elev.

I året 1881 skete der en udvidelse af skolens område, der, omend den ikke betød nye lokaler, fik stor betydning for placering af en senere skolebygning, idet kommunen på skoleudvalgets foranledning købte det op til borgerskolen beliggende Rønne Hospital (siden 1729 Bohns Stiftelse) med tilhørende grund ud til Ellekongstræde. En del af grunden havde borgerskolen til leje til gymnastikplads. To år efter indsendte skolekommissionen, hvis formand var den dygtige og meget skoleinteresserede sognepræst F. V. Christensen, et i alle enkeltheder omhyggelig

udarbejdet forslag til ændring af skole- og undervisningsplan, idet man udtalte, at børnene forlod skolen med »aldeles utilstrækkelige kundskaber«. På daværende tidspunkt var skolen 5-klasset, og det var ikke ualmindeligt, at udskrivningen skete fra 4., ja endog 3. klasse. Forslaget gik ud på, at skolen skulle bestå af en 3-årig forskole og 4 fortsættende klasser (for pigerne dog kun 3), endvidere, at alle børn skulle have mindst 4 timers undervisning daglig. De økonomiske konsekvenser af forslaget ville blive udgifter til oprettelse af 5 nye embeder, en forhøjelse af lærerlønningerne, idet det ugentlige timetal skulle forhøjes fra 33 til 36 for lærerne, samt opførelse af en bygning med 6 klasselokaler, et sanglokale og en gymnastiksal. Desværre led det udmærkede forslag, der var præget af offervilje og fremsyn, en krank skæbne, idet det af et af byrådet nedsat skoleudvalg, efter at der var fremskaffet overlag over en skole til 54.900 kr., blev »barberet« til ukendelighed. Ganske vist udtaler daværende borgmester samme år i oktober, at sagen »ingenlunde hviler, men stadig går fremad, omend noget langsomt. Det ligger i sagens natur, at den ikke egner sig til at fremskyndes« (!). Men alt, hvad der kom ud af det, var, at man flyttede 3 gamle koner ud af Bohns stiftelse, indrettede 2 klasselokaler der og forhøjede lærerlønningerne med 10 og 15 tdr. byg à 10 kr. I tilgift fik man nye latriner, og der blev stillet leje af gymnastiksal i udsigt.

Skolens elevtal voksede støt og var i 1886 725. Samtidig øges kravet om større ugentlig timetal for eleverne, dels til hovedfagene, dels til indførelse af nye fag. En indstilling fra skolekommissionen i 1887 satte påny skolesagen under debat i byrådet. Der nedsattes et udvalg, hvis forslag om opførelse af en skolebygning ved Ellekongstræde i december 1888 blev tiltrådt af byrådet, der bemyndigede udvalget til at arbejde videre med planen. Detailtegninger blev udført af arkitekt Math. Bidstrup og licitationen afholdt: men da laveste tilbud viste sig

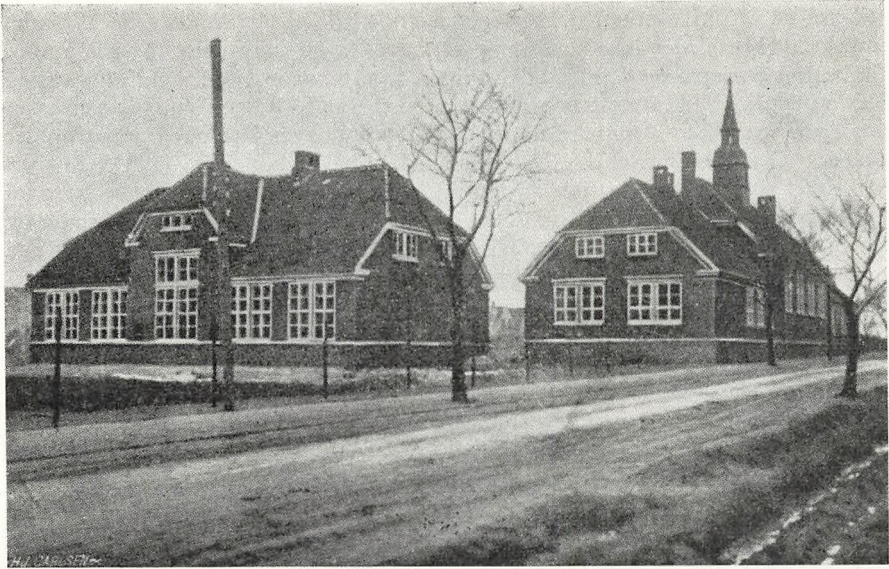

Vestre Skole (1890).

at være 64.986 kr., forkastede udvalget samtlige tilbud med undtagelse af skoleinspektør Hjorth, der ikke turde tage ansvaret for en udskydelse. Et nyt udvalg fik hurtigt planerne og dermed udgifterne reduceret, og efter dette udvalgs forslag blev skolen ved Ellekongstræde opført på den gamle hospitalsgrund, som man udvidede ved tilkøb af mindre jordstykker af stenhugger Kjæmpe og boghandler Colberg. Den blev indviet d. 26. august 1890 og havde kostet kr. 47.700. At man har været tilfreds med og stolt af den nye skolebygning ses af følgende citat fra et af byens blade ved indvielsen. »Den nye skole præsenterer sig som en smuk og statelig bygning, der tager sig særdeles godt ud fra Torvegade, ud til hvilken den monumentale, smukke og stilfulde granitportal vender. Bygningen er blandt landets skolebygninger fuldstændig original i sit ydre, dens stilart er renaissance med mellemitalienske motiver.« Den nye skole, der efter de første tegninger var projekteret så stor, at den skulle kunne afløse den gamle skole ved St. Torv, blev med sine 9 klasselokaler i stedet supplement til denne, om hvilken et byrådsmedlem i 1890 udtalte, at den var »ret elendig; den kan dårligt hænge sammen.« Samtidig med, at man tog den nye skole i brug, forøgedes lærerpersonalet med 2 lærere, 4 lærerinder og 2 pøgelærerinder.

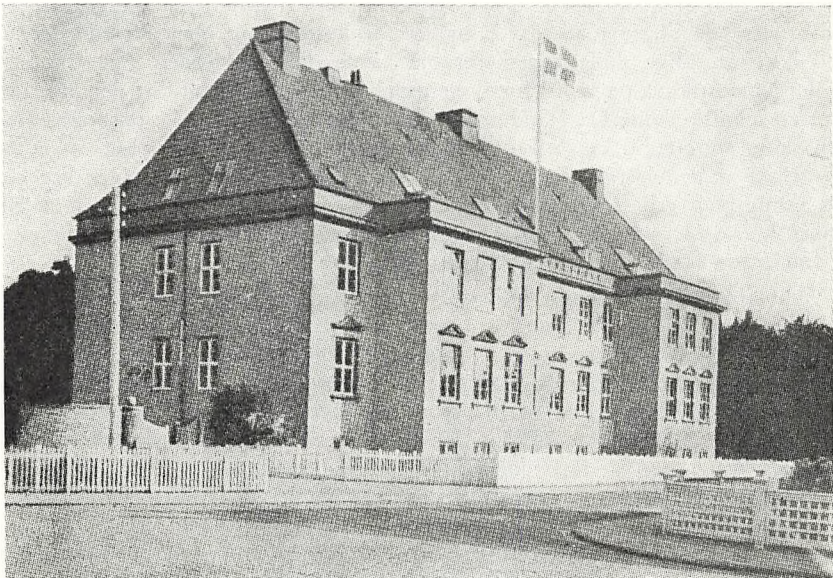
En bygning manglede endnu ved skolen, nemlig et gymnastikhus. Den blev opført i 1891 ved Møllegade (nuværende frimurerloge). I 40 år måtte eleverne fra Vestre Skole og gymnastiklærerne vandre den temmelig lange vej frem og tilbage i gymnastiktimerne, og mon ikke mange, der ikke har kendt forklaringen på, at gymnastikbygningen blev bygget der, har undret sig over, hvad den ekstra »opvarmning« (om vinteren afkøling) før og efter gymnastikken var begrundet med. Forklaringen er følgende: Allerede før skolen ved Ellekongstræde var fuldført, arbejdede skoleudvalget med planer om at nedlægge den gamle skole ved torvet og i stedet at lade opføre en ny skole nord i byen ved Møllegade. Planerne omfattede tillige opførelse af en bolig for skoleinspektøren og en teknisk skole. Til realisation af disse planer erhvervede kommunen grunden på begge sider af den nuværende Marie Kofoedsvej, hvilken gadestrækning man allerede dengang med det fremtidige skolebyggeri for øje havde døbt Skolegade. Syd for denne skulle gymnastikhus og bolig for skoleinspektøren bygges, nordfor den nye skole samt en teknisk skole. Da Håndværkerforeningen imidlertid ikke ønskede en teknisk skole anbragt »i den afkrog«, reduceredes planen til foreløbig at omfatte opførelsen af gymnastikhuset, og andre skolebygninger kom der aldrig, selv om den gamle plan ved senere drøftelser af skolebyggeri atter blev taget frem. Bygningen blev 1921 solgt til frimurerlogen, og i stedet blev der indrettet gymnastiksal for Vestre Skole i den gamle hospitalsbygning.

Med opførelsen af gymnastikhuset i Møllegade afsluttedes forrige århundredes skolebyggeri i Rønne. Men man skulle ikke nå langt frem i dette århundrede, før øget børnetal og stigende krav i undervisningen nødvendiggjorde nye investeringer i skolelokaler. Allerede i 1905 rejstes spørgsmålet af lærerrådet. Efter ca. 2 års indgående drøftelser i byråd og udvalg, dels om skolebygningens udformning, dels om dens beliggenhed — der var valget mellem placering ved skolen i Ellekongstræde, ved gymnastikhuset i Møllegade eller på Westh's mølleplads ved Pingels Allé — Svanekevej — besluttede man at købe sidstnævnte grund og der at opføre en skole i pavillon-system efter tegning af arkitekt H. C. Haunstrup, København. I første omgang opførtes den nordlige pavillon med 4 klasseværelser samt bygningen langs Svanekevej, indeholdende gymnastiksal, sløjdlokale samt badeanstalt. Opførelsen blev påbegyndt henholdsvis 1907 og 1908, og bygning-

Østre Skole (1909).

gerne indviedes d 7. juni 1909 i nærværelse af bl. a. amtmand Bille Brahe, skoleudvalget formand, redaktør Hauge, skolekommissionens formand, provst Bostrup, skoleinspektør Engell og lærerpersonalet. Byggeomkostningerne beløb sig til ca. 92.000 kr. Samme år indhentedes tilbud på opførelse af den sydlige pavillon og mellembygningen, der indviedes d. 30. maj 1910. Det kommunale skolevæsen bestod herefter af 2 skoler: Skolen ved Ellkongstræde og torvet eller Vestre Skole

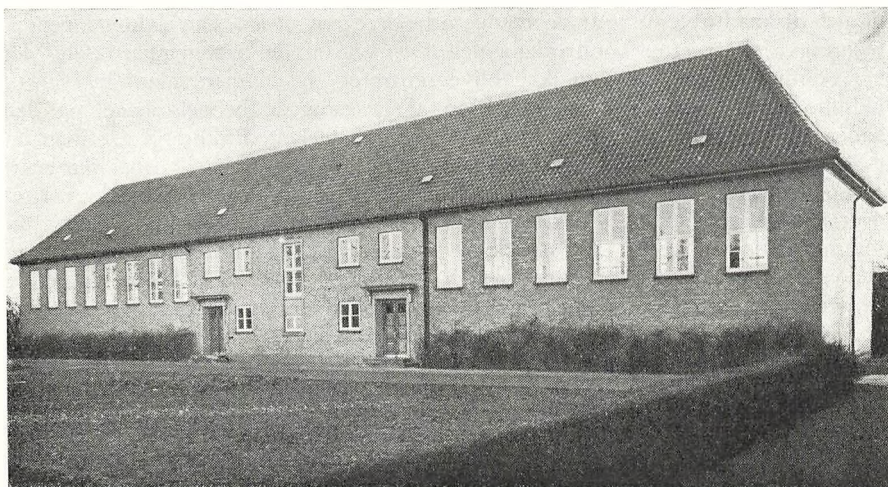
Østre Skoles hovedbygning (1921).

og skolen ved Pingels Allé — Svanekevej, Østre Skole. Skolerne ledes af een skoleinspektør.

Selv om skolevæsenet gennem ovennævnte byggeri havde fået en god forøgelse af lokalerne, udtaler skoleinspektør Engell i årsberetningen for 1910, at man stærkt savner lokaler til undervisning i specialfagene naturhistorie, fysik, håndgerning og husgerning. At skolemyndighederne heller ikke har anset de forhåndenværende skolebygninger for tilstrækkelige ret langt frem i tiden, ses af, at skoleudvalget i et møde 6. oktober 1913 under foranledning af en indstilling fra skolekommissionen om fortsættelse af skolebyggeriet ved Pingels Allé vedtager at anmode byrådet om tilladelse til at lade udarbejde skitseforslag. Det blev til flere skitseforslag, udarbejdet af arkitekt Funch Espersen. De første gik ud på, jvfr. arkitekt Haunstrups oprindelige planer, at fortsætte byggeriet i pavillon-stilen. I 1919 vedtog man at lade opføre en 2-etages skolebygning ved Pingels Alle — senere kaldet hovedbygningen — med 12 almindelige klasseværelser samt fagllokaler til naturhistorie, fysik, håndarbejde og husgerning. Indvielsen fandt sted den 18. februar 1921. Herved blev den gamle skole ved St. Torv afløst.

Oprettelse af kommunal mellem- og realskole fra 1. april 1925 forøgede i de følgende år klassetallet. I 1929 begyndte man at udnytte hovedbygningens tagetage, idet man her indrettede klasselokale til realklassen. I 1932 fortsatte man med endnu et almindeligt klasselokale og en større tegneklasse, idet den gamle tegneklasse indrettedes til fysikklasse, hvorefter hele tagetagen var udnyttet.

Mens specialfagene nu var tilgodeset ved indretning af fagllokalerne i hovedbygningen, savnede man stærkt gymnastiksalplads, så man kunne forøge timetallet i gymnastik, især for de ældre klasser. Gymnastiksalforholdene i salen ved Vestre Skole, der var indrettet i den gamle hospitalsbygning, var meget utilfredsstillende. Det blev derfor i 1938 vedtaget at bygge to gymnastiksale og lægge dem ved Østre Skole, idet tanken stadig var rettet imod nedlæggelse af Vestre Skole og en samling af skolevæsenet i ved Østre Skole. De nye gymnastiksale blev indviet den 26. september 1940. På 1. sal over bygningens midterparti indrettedes en mindre sal, der fremtidig skulle tjene til samlingsal og til lige kunne anvendes til skolelæsestue, filmsforevisning og lignende. — Samtidig

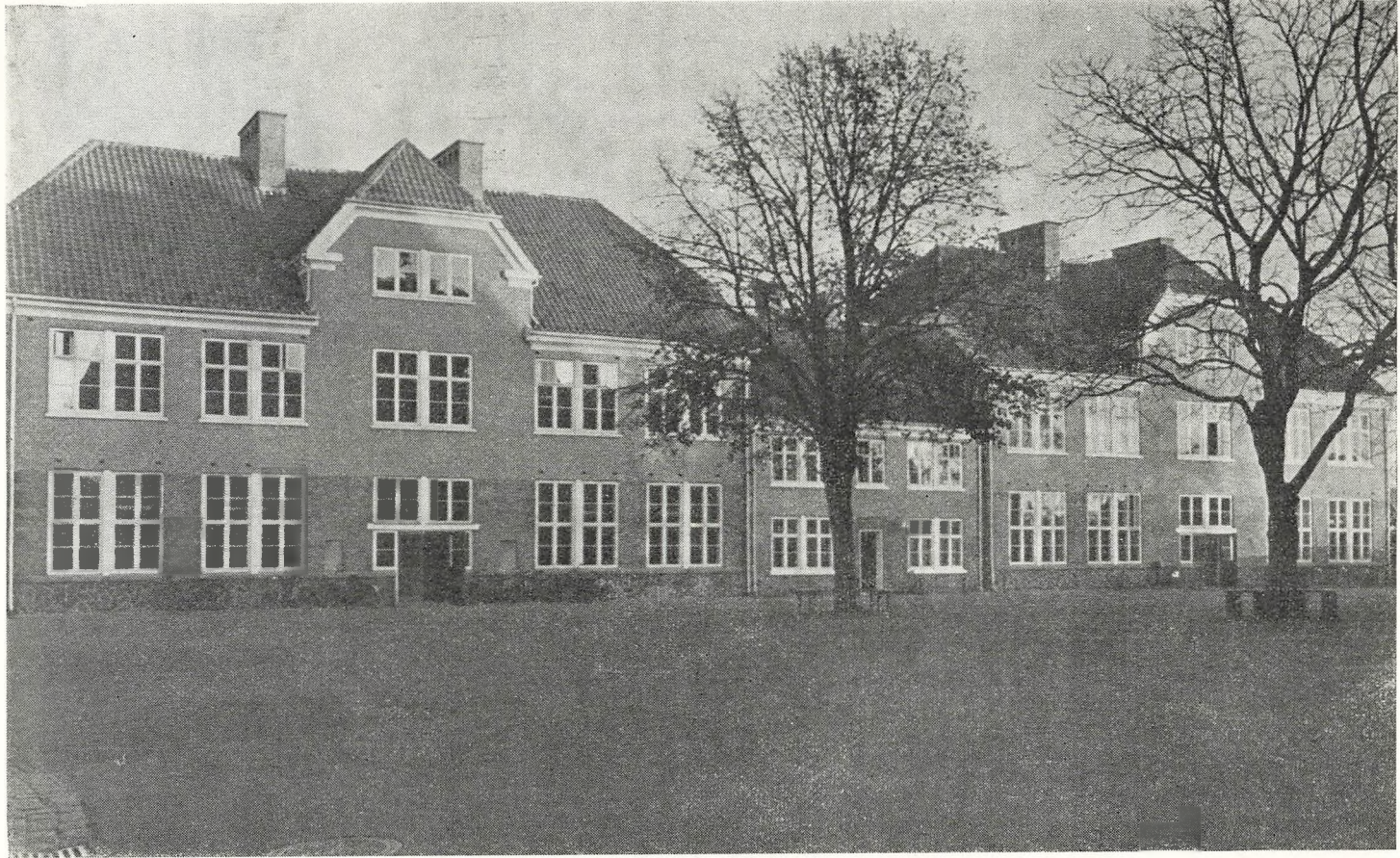

Østre Skoles gymnastiksale (1940).

med den nye gymnastiksalsbygning opførtes ved Svanekevej en inspektørbolig til afløsning af den i Dampmøllegade, matr. nr. 371 h, der afhændedes.

Som for de fleste købstadskoler landet over blev besættelsestiden 1940—45 også et særligt kapitel for skolevæsenet i Rønne. Foruden den almindelige beslaglæggelse af skolebygninger til militære formål, der skete på et forholdsvis sent tidspunkt, kom bombardementet af byen med deraf følgende bolignød, der for en tid efter krigens afslutning nødvendiggjorde inddragning af skolelokaler til beboelse for husvilde familier. Vestre Skole blev beslaglagt fra 1. september 1944 til Gestapo-hovedkvarter. På Østre Skole »indlogerede« tyskerne sig lidt efter lidt; men først fra 1. april 1945 var hele skolen til deres disposition. I første omgang lejede skolen lokaler på Teknisk Skole. Til slut var undervisningen helt henlagt til lejede lokaler i missionshuset »Emaus«, Luthers Missionsforenings hus, valgmenighedens mødelokaler, KFUM og K samt i eftermiddagstimerne til Stats-skolen og Forberedelsesskolen. Under bombardementet af byen 8. maj 1945 faldt der ved sydsiden af den østlige af de to nye gymnastiksale en bombe, der sprængte et stort hul i mur og sokkel og rev gulvet op i salen. Lufttryk og rystelser knuste en masse ruder og tagsten i alle skolens bygninger. I nærheden af Vestre Skole faldt ligeledes en bombe, der forårsagede en del udvendig skade. Det var således ret miserable lokaler, som russerne, der overtog skolerne efter tyskerne, rykkede ind i. Russernes ophold i skolebygningerne blev dog af ret kort varighed, idet de forlod begge skoler omkring 15. august 1945. Vestre Skole blev derefter indtil 15. december samme år benyttet til internering af personer, der var under mistanke for samarbejde med tyskerne, og derpå indrettet til bolig for 10 husvilde familier. På Østre Skole gik man straks i gang med en tiltrængt oprydning og den allernødtørftigste reparation, hvorefter lokalerne i hovedbygningen og pavillonerne toges i brug til undervisning, idet dog en del klasser fortsatte på Teknisk Skole. Men der var store vanskeligheder at overvinde. En stor del af skolens materiel var ikke blevet fjernet i tide ved den første beslaglæggelse og var blevet ødelagt. En meget righoldig naturhistorisk samling havde taget stor skade, og fysiksamlingen var helt ødelagt. Bygningen ved Svanekevej med gymnastiksals, sløjdlokale, baderum og klasser for hjælpeskolen samt skolekøkkenet i hovedbygningen måtte man fortsat undvære, idet disse lokaler blev indtaget til kostforplejning af de mange arbejdere »ovrefra«, som deltog i genopbygningsarbejdet efter bombardementet. Den ene af de nye gymnastiksale, der var bombet kunne foreløbig ikke blive repareret, da de materialer, der var til rådighed, måtte anvendes til reparation af beskadigede beboelseshuse, og den anden kunne ikke opvarmes, da radiatorerne var ødelagt. Imidlertid tog man fat i de undervisningslokaler, man havde fået rådighed over igen, i håbet om snart at få de øvrige. Det blev dog en ret lang ventetid. — Vestre Skole blev atter overladt skolen i januar 1947 og efter en omfattende reparation taget i brug efter sommerferien samme år. På Østre Skole rømmede arbejdsministeriet, under hvem genopbygningen sorterede, først den 5. november 1947 de lokaler, de havde benyttet. Gymnastiksalen og sløjdlokalet, hvortil der måtte skaffes nye inventar, blev ret hurtigt taget i brug, hvorimod skolekøkkenet underkastedes en gennemgribende reparation og modernisering, så undervisningen først kunne genoptages i oktober 1948.

Hermed var krigens »sår« bygningsmæssigt så nogenlunde »lægt«, og skolens virksomhed kunne fortsætte under ordnede forhold. Den voldsomme stigning i de årlige fødselstal, der var begyndt i 1942 og fortsatte fremefter (1942: 188, 1949: 266) måtte imidlertid give anledning til overvejelser angående en tilsva-

Østre Skoles pavilloner efter ombygning (1953).

rende udvidelse af skolebygningernes kapacitet Den gamle plan om tilbygning ved Østre Skole blev atter taget op, men hurtigt forladt, og byrådet vedtog at bygge en ny selvstændig skole for den nordlige bydel i Aavangen ved Byledsgade, og det blev overdraget arkitekt Groth-Hansen, København, at udarbejde tegninger. Skitseforslag blev den 18. maj 1950 behandlet i byrådet, der bemyndigede skolekommissionen til at lade arkitekten arbejde videre med sagen. I byrådets møde den 25. februar 1952 forelå detailforslag og endeligt overslag. Planen omfattede opførelse af en skole med 26 normalklasser, 2 gymnastiksale samt fagllokaler, og overslaget lød på kr. 4.600.000 (incl. inventar). Under hensyn til den økonomiske belastning, projektets gennemførelse indebar for kommunen, samt de vanskeligheder, en øjeblikkelig kreditstramning skabte for at opnå tilstrækkelige lån, besluttede man at udskyde den samlede løsning af skolens lokaleforhold. Som en foreløbig foranstaltning vedtog byrådet i samme møde, efter indstilling af skolekommissionen, at lade bygge en etage på Østre Skoles to pavillonfløje samt mellembygningen efter en af bygningsinspektoratet udarbejdet plan, kalkuleret til en udgift på ca. 400.000 kr. Der kunne herigennem skaffes 8 klasselokaler samt bedre plads til bogarkiv, kontor og skolelæge. Arbejdet blev påbegyndt i juni 1952, og de nye lokaler blev taget i brug efter sommerferien 1953. De 8 eksisterende klasser i pavillonerne blev samtidig moderniseret, så skolen måtte undvære dem et år og atter leje lokaler på Teknisk Skole.

Denne forøgelse med 8 lokaler kunne dog kun give en galgenfrist. Endnu mens ovennævnte byggeri var i gang, drøftede skolekommissionen i december 1952 en af bygningsinspektoratet udarbejdet skitseplan for en videreudbygning af Østre Skole. Men den ville kræve ret dyre ekspropriationer og dublering af flere af fagllokalerne, så besparelserne i byggeudgifterne blev ringe. Dertil kom, at Østre Skole i forvejen var en stor skole, og så det meget væsentlige, at eleverne fra den stærkt voksende nordlige bydel ved en centralisering ville få en lang skolevej. Planen blev derfor endeligt skrinlagt, og man indhentede i stedet byrådets tilladelse til efter en forhandling med arkitekten at henvende sig i ministeriet for der at undersøge mulighederne for at opnå tilladelse til opførelse af en del af Aavangsskolen, omfattende 15 klasselokaler, 1 gymnastiksal samt fagllokaler til sløjd, husgerning, håndgerning, fysik, naturhistorie og geografi. Efter et gunstigt resultat af disse forhandlinger udarbejdede arkitekten planer og overslag,

Aavangsskolen (1957).

der blev tiltrådt af byrådet den 9. marts 1953. Undervisningsministeriets godkendelse forelå den 25. april og boligministeriets materialebevilling den 2. juli samme år. Arbejdet påbegyndtes 1. september 1953; man havde ventet det udført på godt 2 år, men det varede 4 år, før det var fuldført. På grund af pladsmangel rykkede man ind i den nye skoles forskellige afdelinger, efterhånden som de blev færdige. 8 klasselokaler blev taget i brug den 1. november 1955, resten af hovedfløjens klasselokaler samt sidefløjens faglokaler den 1. august 1956 og gymnastiksalen den 1. august 1957. Den nye skoles leder, skoleinspektør N. M. Petersen, blev udnævnt fra 1. januar 1956. Indvielseshøjtideligheden blev på grund af forskellige omstændigheder først afholdt den 12. oktober 1957.

I foranstående er forsøgt i store træk at ridse op, hvordan de ydre rammer for den kommunale skole i Rønne gennem de 150 år har været. Fra et beskedent skolehus med een lærer har den udviklet sig, så den i dag omfatter 3 skoler: Aavangsskolen, Østre og Vestre Skole, med et samlet elevtal på 1840. Det er en stor og broget flok af ungdom, som gennem de mange år i Rønne Kommuneskole har modtaget den første lærdom; for mange blev det den skoleundervisning, de klarede sig med for resten af livet, for nogle et grundlag for videre studier. Det er ligeledes en forholdsvis stor og vel nok også broget flok af lærere og lærerinder, som gennem de 150 år har forestået undervisningen af Rønne-ungdommen. Det ville føre for vidt her at nævne navnene på dem, og mange af dem fra de første 50—75 år af skolens historie ville det være vanskeligt at få fat på. Derimod foreligger der en nogenlunde sikker fortegnelse over lederne af skolen. Indtil 1872 benævnes de førstelærere. Deres funktionstid som sådan har gennemgående været kort, hvilket hang sammen med, at de alle var teologer, der tillige var ansat som kateketer (kapellaner) ved kirken og efter et kortere åremål fik embeder som sognepræster andersteds:

Ancher Anthoni Müller (1808—1823).
 Johannes Christian Fribo Garde (1823—1829).
 Søren Georg Garde (1829—1833).
 Anthon Christopher Bertelsen (1833—1839).
 Axel Bagge Friis Hansen (1839—1843).
 Ove Steenberg (1843—1855).
 Peter Klein (1855—1862).

Fra Peter Kleins fratræden i 1862 til 1872 er der nogen uklarhed. Jacob Nicolaj Kløcker, død 1864, skal en kort tid have været førstelærer. I tiden før og efter ham synes kateket, senere sognepræst i Rønne, Frederik Vilhelm Christensen at have haft ledelsen. Han var i øvrigt den sidste kateket, idet embedet omdannedes til residerende kapellan (uden skoletjeneste). — Siden 1872 har skolens ledere været seminarieuddannede lærere:

Skoleinspektør Andreas Larsen Hjorth (1872—1900),
 lærer i Rønne fra 1849, død 1904.
 Skoleinspektør Nelius Martin Engell (1900—1923),
 tidl. førstelærer i Hasle, død 1930.
 Overlærer H. L. Willemoes Hansen (1923—1946),
 tidl. lærer i Naksov, skoledirektør i Randers fra 1946
 til sin død 1958.
 Stadsskoleinspektør H. Benthin (1947—),
 tidl. viceinspektør i Randers, skoleinspektør i Rønne 1/1 1947,
 stadsskoleinspektør sammesteds 1/4 1951.

Skoleinspektør N. M. Petersen (1956—),
 lærer i Rønne fra 1921, viceinspektør fra 1/1 1940,
 leder af Aavangsskolen fra 1/1 1956.

I begyndelsen af denne beretning er nævnt enkelte mænd og kvinder, som indlagde sig særlig fortjeneste over for borgerskolen eller kommuneskolen, ikke blot ved deres arbejde for dens oprettelse, men også ved de økonomiske ofre, som de personlig bragte for at virkeliggøre planerne. I sammenhæng hermed skal nævnes, at mange af skolens tidligere elever gennem årene har betænkt den med gaver til dens samlinger, ikke mindst de Rønne-drenge, hvis gerning som sømænd bragte dem vidt om i verden. Blandt de gamle elever, som skolen i den henseende står i særlig stor taknemmelighedsgæld til skal til slut nævnes grosserer Jørgen Andreas Riis (2/2 1855—21/5 1919). År efter år, også efter at han havde bosat sig i Malmø, modtog skolen gavesendinger fra ham lige til hans død. Takket være hans foræringer af dyr og fugle blev naturhistoriesamlingen en af landets fineste skolesamlinger, og i 1916 stiftede han et legat til vedligeholdelse af den. Til naturfagsundervisningen modtog skolen desuden fysiske apparater og en mineralogisk samling. I 1909 skænkede han et lysbilled- og filmsapparat, senere symaskiner til håndarbejdsklassen og køkkenudstyr til undervisning i husgerning, for blot at nævne nogle af gaverne. Endvidere blev der hvert år sendt flidspræmier til eleverne i form af tegnebestik, værktøj og skøjter. Denne side af sin gavmildhed gav han senere en varig form ved at stifte flere legater, hvoraf renterne hvert år anvendes til indkøb af flidspræmier, der uddeles ved skoleafslutningen. Et billede af grosserer Andreas Riis hænger over indgangen til naturhistorieklassen på Østre Skole, og skolen bevarer hans minde, ikke blot for de værdifulde gaver, han skænkede den, men også for det taknemmelige sind, de var udtryk for.